

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ СЛИВЕН ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“.

През 2023 г. линията на бедност общо за страната е 637.92 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 1 325.9 хил. лица, или 20.6% от населението на страната.

Данните от изследването позволяват изчисляване на линия на бедност за всяка област. Приложен е същия метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в рамките на областта. За 2023 г. в област Сливен размерът на линията на бедност е 558.75 лв. средномесечно на лице от домакинство, като под прага на тази линия е живяло 13.4% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Сливен през периода 2019 – 2023 година

	2019	2020	2021	2022	2023
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	345.7	344.8	422.8	437.5	558.75
Относителен дял на бедните - % от населението	30.1	31.3	25.2	22.8	13.4
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	51.3	50.6	48.4	50.4	53.6
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	31.4	35.7	31.5	28.2	22.3
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	9.4	8.7	6.1	6.4	4.9
Коефициент на Джини ¹	41.3	39.3	35.1	35.8	31.9

През 2023 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Монтана и Видин - съответно 446 и 466 лв., а най-високата - в област София (столица) (990 лв.), следвана от областите Варна (736 лв.), Перник (716 лв.) и Кюстендил (702 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните спрямо линията на бедност за областта в областите Стара Загора - 25.8%, Кюстендил - 24.6%, София (столица) - 22.2%, и Добрич - 22.0%.

Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Габрово - 7.6%, Смолян - 9.6%, Ямбол - 10.7%, и Шумен - 10.9%.

Спрямо предходната година размерът на линията на бедност за област Сливен се увеличава с 27.7%, а относителният дял на бедното население се понижава с 9.4 процентни пункта. В областта относителният дял на бедност при мъжете е 11.1%, а при жените - 15.6%. Разликата в равнищата на

¹Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

бедност по пол е 4.5 процентни пункта при 1.5 пункта за страната. В сравнение с предходната година, относителният дял на бедност при мъжете в област Сливен намалява с 4.9 процентни пункта, а при жените - с 13.7 процентни пункта.

Същевременно обаче системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2023 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 20.6% до 28.5%, или със 7.9 процентни пункта за страната, а за област Сливен равнището на бедност се повишава от 13.4% до 22.3% или с 8.9 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 53.6% или с 40.2 процентни пункта.

Поляризацията на населението в област Сливен по доход, измерен чрез съотношението на доходите между бедните и богатите слоеве на обществото за 2023 г. показва, че най-бедните 20% в областта имат 4.9 пъти по-нисък доход от най-богатите 20%, като спрямо 2022 г. поляризацията е по-слабо изразена.

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваша девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство. През 2023 г. 18.0% от населението на страната живее в тежки материални и социални лишения, а в област Сливен този показател е 26.2%. В областта в материални лишения живеят 22.9% от мъжете и 29.2% от жените.

В изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ от 2013 г. се събират данни за материалните лишения на децата в домакинството (на възраст между 1 и 15 години). През 2023 г. в област Сливен относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя) е 41.8%, спрямо 2022 г. този показател нараства с 14.4 процентни пункта.

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на възраст 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни.

Ниската икономическа активност за домакинството се изчислява като съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 64 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява към пълно работно време въз основа на отработените часове.

До 2020 г. показателят се изчислява за лица на възраст от 18 до 59 години, а от 2021 г. той включва лица на възраст от 18 до 64 години.

Лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтната година.

2. Показатели за материални и социални лишения през 2023 г. за област Сливен

Въпроси към домакинството	Лица с ограничения – бр.	Относителен дял от населението - %
Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	88532	51.9
Може ли домакинството да си позволи, ако желае едноседмична почивка извън дома	92243	54.1
Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: * заем за покупка на жилището, в което живее домакинството * наем за жилището, в което живее домакинството * текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) * вноски за погасяване на кредити	37181	21.8
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	37029	21.7
Позволява ли финансово състояние на домакинството да поддържа нормална температура в жилището си	38950	22.8
Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	22004	12.9
Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	88132	51.7
Въпроси към лица на 16 и повече години		
Наличие на интернет връзка в дома, който може да се ползва за лични нужди	13466	9.9
Подмяна на износени дрехи със закупуването на нови	38652	28.4
Купуването на два чифта обувки в зависимост от сезона, и/или за всички сезони	53055	39.0
Всяка седмица да похарчите малка сума пари за лични нужди	42211	31.0
Редовно участие в спортни и развлекателни дейности като посещения на кино, на театър, на концерт и др.	23068	16.9
Поне веднъж месечно среща с приятели/роднини за пиене/хапване (вкл. в домашни условия)	23514	17.3

През 2023 г. в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност живеят 231.0 хил. лица на възраст 18 - 64 години, или 6.6% от населението на страната, като спрямо 2022 г. относителният им дял намалява с 1.3 процентни пункта, а дялът на мъжете (6.6%) е с 0.1 процентни пункта по-висок от този при жените (6.5%).

За 2023 г. в област Сливен в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност живеят 9.5 хил. лица на възраст 18 - 64 години, или 12.5% от населението на областта, като спрямо 2022 г. относителният им дял нараства с 5.6 процентни пункта.

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2023 г. 30.0% от населението на страната, или 1 933.1 хил. лица, са били в риск от бедност и социално изключване. Стойността на показателя намалява с 2.2 процентни пункта спрямо 2022 г., като при мъжете намалението е с 1.2 процентни пункта, а при жените с 3.2 процентни пункта.

За област Сливен индикаторът сочи, че 54.4 хил. лица, или 31.9% от населението на областта се нуждае от специални грижи за справяне с бедността, социалното разслоение и изключването от активна трудова дейност. От тях 22.9 хил. души са мъже, а 31.5 хил. са жени. Спрямо 2022 г. стойността на този показател намалява със 7.0%.

Методологични бележки

С Регламент № 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Размерът на извадката за 2023 г. включва 9 379 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DV090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването по някои основни показатели са изчислени следните оценки в табл. 3:

3. Оценки на основни показатели през 2023 г. за област Сливен

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Население в риск от бедност или социално изключване		
Общо	31.9	5.0
0 - 17 години	37.9	13.0
18 - 64 години	32.8	6.1
65+ години	28.1	4.2
Мъже	27.8	5.2
Жени	35.7	5.4
Риск от бедност		
Общо	13.4	3.8
0 - 17 години	13.7	8.4
18 - 64 години	17.2	5.4
65+ години	7.7	2.3
Мъже	11.1	3.7
Жени	15.6	4.3
Материални и социални лишения (нова дефиниция)		
Общо	26.2	4.5
0 - 17 години	33.3	12.8
18 - 64 години	24.0	4.9
65+ години	26.3	4.1
Мъже	22.9	4.9
Жени	29.2	4.7

Повече информация за индикаторите за бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“.